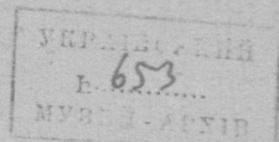

ЗА МАЙБУТНЄ

UKRAINIAN WEEKLY „FOR THE FUTURITY”

„Та прийде час і ти огністим лицем
Висяєш у народів вольних колі,
Трусиш Кавказ, широченеш Вєсникєм,
Покотиш Чорним морем гомін волі,
І глянеш, як хазяїн домогити,
По своїй хаті і по своїм полі.”

Іван Франко

Р 1 к II

Число 18

Понхон-Фольдмохінг, 18.8.1946

ГРОМАДСЬКА ОПІНІЯ

Громадська опінія є хіба одним з найголовніших факторів, що нормують життя культурних народів, побудованих своє існування на принципах демократизму.

Громадська опінія — це очі й вуха культурного суспільства. Вони щільно дивляться і щільно слухають; слідкують за кожним проявом життя, нотують і підсумовують кожний зворот, кожно хибу, кожне викривлення.

Тоді громадська опінія підносить свій голос і на небажані явища життя падає громадське "вето". Так живуть культурні, демократичні народи. Так осягають найнижші, найкультурніші життєві щаблі. Ми пережили й пережили не один суспільний устрій. Знаємо нам і часи самодержавного абсолютизму і пізніші "демократичні" і свої і чужі устрої. Демократичні беремо тут в якпи бо хіба мало було правдивого демократизму в тих новотворах, що й повставали на українських і на російських просторах, як і по "куді над Вислою". Давалось нам добре в знаки і криваве марево гітлеризму. Там — у цих устроях суспільних — голос суспільства або грав мінімальну роль, або ж був загнаний до концентраційних таборів. І бачили ми "культуру" бригадок і "березів", допрів і ооловків і бачили ми "культуру" гітлерівських дахівів і оовенцімів і ін. Хіба вже маємо їх за багато. Однак, ми українці все чомусь або пасивно задніх, або коли переїмаємо щось із чужого, так обов'язково там уже пристосовуємо до своїх рідних парапанських чи миргородських зразків і виходить, як той казав, "...по французьки — лиш нішаниною руського в ніжегородським!..."

Знаходимося під опікою високо-

культурних демократичних народів. Створили своє особливе нагннанні "життя" в таборах. Кожний табір — це маленька наша українська держава. Кожний табір — це сума сумарум української культури, української гідности, і української вартости.

І зле той думає, що ті представники оліянтів, що опікуються нами, не студіюють тут нас у таборах, як нарід. Не вивчають наші позитивні і негативні сторони. Не ставлять нам знак вартости по проявах нашого життя. Як хто так думає, той помиляється. І от тому невипадково звучимось ми на громадській опінії. Як же опінія ця проявляє себе в культурних народів.

Різними способами вона проявляється. Але найголовніше — за посередництвом чи сільної преси. Преса має високий обов'язок подати на всякому місці і в кожному випадку голос, величності громадської опінії. Преса є знаряддям громадської опінії. Хто змавлює свободу преси — цей значить боється цієї опінії.

Так стоїть справа в життю культурних народів.

А в нас?

Якщо маємо претенсії бути культурним народом — щось подібного мусіло б бути й в нас. На жаль, це далеко не так. От побудували наші маленькі табори в держави — зразок того Валикого, за яке, починаючи від 1917 р., від початку визвольних змагань за свободу взагалі і до сьогодні упало стільки борців, стільки крові розлите на українському чорноземі; до чого кований з нас тремить увією ду-

пер, ширіаний образ чого намалювали в нашій уяві, вирізьбили наші мистці слова. І до ж, чи все гаразд! Ні! Мусимо чесно признатись, по вішучо ні.

Ми не беремо життя нашого табору. Доля кидала нас по різних таборах. Важили й ми різні прояви цього таборового життя. І загально враження невідрадні. Правда, не одні цілком уже, як ні до чого невдатні. Організували різні культурні установи, хвалилось ними навіть подекуди перед іншими національностями, яким доля судила шити гіркий полин скитальства. Однак... Однік брак нам цивільної підваги голосно, сміливо, відтверто голосити опінію про те, що... в гараздах не все гаразд.

Що це, те і ось то — мало б бути так, а не так... Що це треба виправити, а те цілком відкинути, бо воно шкодить і загально і загальній опінії про нас. Цього отвертого, сміливого голосу нема, його бракує. Але з другого боку хай жеті, до їх доля чи суспільність внісєла на верх, ті "князі таборових держав", будуть дійсно князями і в даній випадку відповідальними є за культурний зміст життя даного таборового суспільства. Хай не вважають себе "каліфами хоч на час", бо це скороминуче. В данім випадку чи ж не йти за вказівками нашого гонія Т. Шевченка, що тільки

"Слава не поляжо!"

І от колибь нас існував такий важний фактор, як громадська опінія небуло б тих прикрих явищ і наслідків, які бувають в неодному таборі. Дого треба навзати по імені.

Наперед усього, стої ганобний, нікому непотрібний, хіба як тільки спільному ворогові, дикий розподіл на "західняків" і "східняків" /чи й на старих омігрантів/. Хто проти цього протестував? Хто наплямував це каліново діло? Яка організація заявила свій сміливий гострий протест? Хто публічно вступив проти? За винятком деяких українських газет, в тому числі і нашої — ніхто! А скільки ж то є в таборах організацій, школи, то-

атри, "Просвіта", спортові товариства і т. п. Де ж громадська опінія? Жодної! "Каліфони на час" виробляли такі речі, по можливо хіба в практиці "князя Бобринського" за старих царських часів... господарка табору? А кухні? А культурна праця організації? Скажемо: сьогодні св'яткує Крути — "Просвіта"? Завтра — народня школа, післязавтра — гімназія, ще за день якась інша інституція... До чого ж цей розподіл. Чи ж не найкраще дати спільними силами дось спільно, а імповантно для своїх і для чужих. І тут не чути голосу громадської опінії. Ні явища майже загальні.

Скажуть... та як же цей голос піднести? Як? Та хоч би так, як це в ужитку культурних народів. Через пресу. Мусимо правда й тут оговоритись. Одною негативною нашою рисою, що запозичили ми з давніх дивон нашого історичного життя, є занадто велика особиста амбіція в розумінні себе і занадто легковажко відношення до інших. Тому в нас квітне хоробливо — критика для критики. — Громадська опінія, не має нічого спільного з "критикою для критики". Громадська опінія — це не є викривлення фактів, фальшивий наклеп, чи просто очорнювання /на жаль, і такі квіти ростуть на нашому ґрунті і вони мають послух./

Громадська опінія це протест в імя праці для загального добра. Такою ця опінія є в культурнім світі. І має для того міцну під собою підставу. Для громадської опінії мусить бути скрізь доступ. Громадська опінія мусить бути про всі прояви життя в нашій "таборовій державі" — правильно поінформована. Громадська опінія мусить все й всюди сказати своє слово. Громадську опінію подає на своїх сторінках преса. Кожна з уставов чи організацій мусить рахуватись з голосом громадської опінії.

Виховуймо ж у себе засади які дамо плакати в своїм життю культурні народи.

Хай буде громадська опінія підставою нашого життя.

С. Левченко.

Моральні змушання в концентраційних таборах

/переклад з німецького/

Багато пишеться і говориться про жорстокі змушання в концентраційних таборах. Але мені здається, що цілковито мало присв'ячується уваги моральним терпінням. Було багато в'язнів, що мали достягнути ці страшні жорстокості тілесні. Але здається нікого не опинили ці моральні змушання.

Тут треба підкреслити зневаження всякої людської гідності. До цього прецінь належить це, що негайно по приході туди, муслілося розбирати до гола, гладко остриженим вдягати в цілковито не на себе шитий в'язничний одяг. Кожен виглядав в цьому одягу, як блазен або нездара. Те, що кожний SS-ман промовляв через "ти" — це було звичайне упокорення.

Кожний в'язень був тільки числом: коли треба було до якогось уряду /таборового/ то треба було голоситися: "число... голоситься по-слухно на наказ".

Іншим терпінням було притуплення ума, до якого часто змушувало. Від ранньої збірки до вечірньої — це був час праці, коли не можна було ні курити, ні розмовляти, ні нічого читати. Осіною 1942 р. всі наприділені, то є такі, що не були приділені до ніякої "команди" праці, збиралися зі всіх блоків і мусліли переводити ціле перед- і по-полудне в одній кімнаті. В кімнаті, що була побудована на 50 осіб, сиділи ми найчастіше понад 200 осіб тісно коло себе, а старший кімнати мав про це дбати, доби ніхто не розмовляв зі сусідом, навіть шепотом ні, або пось читав. В густім повітрі людина цілковито чулася дурною або приголомшеною.

Сильне обтяження нервів було також це, що ніколи людина не могла бути сама. У спальні, в кімнаті, чи за працею, ба, навіть в "затишних місцях" ніколи не можна було бути самим, доби ніхто не перешкадав, все було публично і спаль-

Якщо тіснота спільного життя ставала невиносими тягарем, то це більше було терть тому, що не було ніякого відпочинку на самоті. Також за працею не можна було знайти радості. Ремісники може це знаходили заняття, що відповідало їхньому званню, але при тім в більшості була прикра свідомість того, що своєю працею підтримується SS-ів. Для "інтелектуалістів" непривична праця означала багато більше обтяження життя і треба було багато собі задати труду та змужити енергії, доби по цілоденній праці прочитати якусь книжку з бібліотеки.

Для бездумності праці, яку нераз заряджувало, наведу один приклад: лежала велика купа хворосту. Це треба було старанно потяти в кубик. По скінченні цієї праці хворост запалено, доби в цей спосіб здобути попід для експериментів з комностом. В міжчасі приїшла буря і попід розвіяла. Але один день проїшов за складанням хворосту.

Для затвердіння серця та душевних терпінь наведу ще один приклад: одному товаришові, банковому урядовцеві з Праги, померла дружина в кадеті. Про це повідомлено словами: "Твоя жінка померла. Утікай!" Не наспраду були великі муки: неоповідність судьби так своєї, як і своїх найблизших. Неоповідність судьби своєї була ще загострена так зв. "перослуханнями". Ніколи не було відомим, що станеться, коли в'язня покличуть. Це могло бути тільки в справі порученого листа або також в справі таборової кари, яку несповідомо стягнулося на себе. Годинами треба було ждати, аж доки людини не відпущено, години клопотів і також години — страху.

Однако найбільшим моральним

звуженням це була смерть багатьох товаришів. Щоденно бачити 100 150, 200 трупів, як попри тебе перевозять на возах — змушує мене про це мовчати. Хто цього не пережив, то й не може того правильно зрозуміти. Контеннік здефініював "ка-дет" як місто поганів, місто дурнів і місто невільників.

Без честі, без права, без думки — це була судьба в'язнів. Якщо котрийсь в'язень концентраційних таборів не може говорити про фізичні звуження, то ні ці моральні звуження не вистарчають. Ми не сміємо їх забувати.

Йоган Буркгарт.

oo

ПЕРША СВІТОВА ВІЙНА

/огляд/

Тридцять два роки тому назад розпаліла перша світова війна, що впродовж майже п'яти років стрясала світом, а спричинила катастрофу, що мала в собі зародки нової різни народів, свідками якої ми були останньо.

Розгляньмось, яка політична ситуація панувала тоді в світі і що спричинило вибух європейського вулькану. На сході — Росія, що ганебно програтала війну в другорядною тоді державою — Японією, здавивши гострими мірамі революційний рух, догрозив переворотом державі, стала на шлях частинної реформи і збудувала досить сильну мілітарно армію, не на жарт турбуючи західних сусідів.

Німеччина, озброєна до зубів, була слухняним знаряддям в руках військової кліки на чолі з бездушним Вільгельмом. Франція — зихована на ідеї реванжу супроти Німеччини за програній — Седан.

Австро-Угорщина — мовчача держава, що зі задрістю приглядалась зростові політичних впливів Росії на півдні.

З другої ж сторони Росія, що в кінці своїх імперіалістичних задумів-засіхань мріяла про Босфор... і голосно, де треба і не треба заявляла про свою історичну місію в імя оборони славянських

народів на Балканах. /Як бачимо зі зміною національних кольорів нічого не змінилося./

Австро-Угорщина, Німеччина і Італія творили т.зв. "потрійний союз" /в другій світовій війні — це називалося "держави осі"

Причина війни все знайдеться, дарма, чи там, де її хочеться знайти, чи там, де її взагалі не сподіються.

І так в Сараєві, столиці окупованої Австріїю Боснії, стріліз рук сербського студента порервав нитку життя австрійського престолонаслідника. Австрія, до ласим поглядом глядела на інші провінції Сербії, зробила її відповідальною за цей агентат і розпочала проти Сербії воєнні кроки. Росія, хоч це не цілковито приготована до війни, але для відоржання свого престижу, вогушилась за "братнім народом".

Тому західні кордони Росії були далеко геть, висунуті на захід, мусіла Росія, зі страху, щоб Австрія не відтяла фронт, стягнути війська під Варшаву, віддаючи майже без боїв область Варти, а найкращі армії свої кинути в Прусію, де й вони загнули на мазурських болотах авдяки геніяльній стратегії Гінденбурга.

Так погано почалася перша світова війна для Росії.

Для потрійного союзу несподіванкою був знову перехід Італії до блеску аліантів.

Придивімся, які ж настрої панували під час вибуху війни в російському суспільстві. Російська т. зв. "прогресивна" інтелігенція, вихована на російській літературі, в більшості мала революційні настрої.

Вже по програній війні з Японією ця інтелігенція робила спроби повалити деспотичний режим. Це їй не вдалося, бо селянська маса не була наставлена революційно.

Перекид "імецьчини на сторону Австро-Угорщини перевернула спосіб думання та настрої російського суспільства, а зміла поведінка уряду ці настрої відповідно емігрувала. Та й преса не мало причинилася, до мобілізація в Росії пройшла скоро й успішно, а навіть з патріотичним піднесенням.

Так само на якийсь час підпало сугестії псевдо-патріотизму робітництво і селянство.

Як жаж стояли тоді наші, українські справи. Відношення Росії до нас, українців характеризує знаменитий наказ російського міністра Валуєва /1876/: "нет, не било і не будет!"

І вибух війни не змінив цього відношення. Правда, почала виходити в Києві, завдяки піддержці українського мецената С. Чикаленка, українська газета "Рада", але й її з вибухом війни закрито. У Києві була невелика горстка української інтелігенції, по не держалася українства. Загалом Златоверхого — був цілковито зрозумілений. Київ став російським властиво центром з російською школою, російською адміністрацією, військом і т. д. Тому очі цієї свідомої горстки звертались в сторону Галичини, де під Австрією це українство не було переслідуване, а творило своєю цінності.

Як би Росія програтила війну, була надія, що українське питання стане на чергу дня. Тому українське свідоме суспільство взяло участь у війні з надією, що для України прийдє вимряна пора свободи.

Та "встрія не виявила зі себе мілітарної сили і Галичина скоро попала в руки Росії, по жорстоко почала нищити всі надбання культури й взагалі все, по носило позначки українства. Для Росії завше було бажання знищити "мазепинство" в Галичині. В дію прихованою думкою і почав війну російський імперіалізм.

Революція, по вибухла на російських землях зміла царський устрій.

Двадцять років пізніше прийшла друга світова війна.

І знову кровю і згарищами покрилася Україна. І знову не судилося нам стати господаром у своїй хаті.

Дві страдні війни український народ переніс на своїх землях, на своїм тілі. Та український народ не заломився. А сили йому додає Віра.

Ол. Р.

oo

Ля Гвардія в Європі

На закінчення своєї подорожі по Європі, генеральний Директор УНРРА, Ля Гвардія, взяв участь у конференції УНРРА в Женеві. В своїому звіті про діяльність УНРРА він заявив, по цю організацію можна назвати найбільшою армією милосердя в світі.

Найбільше допомоги виявили ЄНРА, даючи на потреби УНРРА 8 мільярдів, 987 мільонів доларів. Але теж і інші держави, особливо повоєнні господарстві скрути виявили поважну допомогу для пошкоджених війною.

Далі він висловив жаль, що в Трастоті систематично скрадають транспортні УНРРА, а також він ствердив, що "переселені особи" перебувають в Німеччині в невідрадних умовах.

скорість 375 км на годину, міг би тепер досягнути скорість 3 000 км. на годину. Таким ракетовим літаком можна б в не цілій годині відбути дорогу з Нью Йорку до Лондону.

o

В Руввелт Фіелд /Новий Мексик/ переведено спроби з чотирьох моторовим безпілотним літаком, якого думають вжити при надходячих атаках атомових бомб на Пацифіку. Безпілотний літак названий "Дрогне" має бути кермований малим апаратом, що знаходиться близько летовища старту. По леті тридцять мінутів такий апарат причалює. Хоч швидкість при причалюванні була багато більша, як при звичайних літаках, літак причалив на землю без ніякого uszkodження.

o

Міжнародний Конгрес Журналістів назначив, як тимчасовий осідок нової міжнародної організації журналістів Лондон.

o

Як доносять з Ленінграду Арктичний Дослідчий Інститут приготує перший географічний атлас Арктики, що мав би появитись 1948 р. Атлас має обіймати около 800 мап з історії, археології, підсоння, геофізики, геології, фауни, транспортних середників і ін.

o

При університеті Марбург рішено створити Інститут америкознавства, що має зачати свою діяльність цього літа. Цей Інститут має побіч мови та літератури також просліджувати історію США.

o

Вільно Німецьке Товариство Культури wraz з управою міста Франкфурта створило студію модерної музики.

o

В Канаді появилася обширна книжка "Альманах канадійських українських вояків" - накладом В-ва "Будучність Нації". Альманах це перша й одинока до тепер джерельна книжка про вклад канадійських українців для перемоги

в другій світовій війні.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Ві світа:

Газета "Дейлі Геральд" пише: "Советський уряд шукає нових доріг в німецькій справі. Ним оцька преса в німецькій окупаційній советській зоні вихваляє Молотова, як борця за незалежну Німеччину, а Лондонський бюлетень "Фаст Європе" додає, по часи візиту представників варшавського уряду в Москві советський уряд висунув питання віддачі німцям району Штетіна, Вреслав і Шлеська.

x

В Клайпеді і советській частині Східних Прусів йдуть гарячкові фортифікаційні праці. В самій Клайпеді перебудовують фортецю і уставляють важкі морські батареї. Мешканців німців вивезено в глиб Росії. На їм місце оселюють в "совхозах" бувших червоноармійців.

x

Як подає шведська преса, до одного з озер в Норвегії упало дві ракети, що мали структуру малих літаків.

ooo

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

П о в і д о м л е н н я

На зарядження Військового Управління та Зональної УНРРА на американську окупаційну зону з днем 1.9.48 р. наступає реорганізація преси взагалі. Всі видання з тим днем мають припинитися.

У зв'язку з цим число 18. "За Майбутнє" являється останнім випуском.

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx
Видане: В-во "За Майбутнє"

With permission of UNRRA
Team 691